

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Gospodskih ulicah št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vzgojevanje našega nežnega spola.

II.

Prebrali smo celi govor dr. Šušteršiča in ta govor naj bi bil vzvod, vrteč se okolu Uršulinskega samostana kot podporišča, kateri naj bi vzdignol v zrak toli potrebno višjo dekliško izobraževališče! Reči moramo, da nas njegovi razlogi neso prepričali, dasi si je dr. Šušteršič pošteno prizadeval, dokazati nepotrebnost takega zavoda in dasi je pošteno obrekovan in obiral posvetno inteligenco. (Brez obrekovanja pač ne gre pri nasprotnikih!) Mi potrebujemo takega izobraževališča, in naj je tudi otvoril Uršulinski samostan nekako višjo šolo, (iz katerega uzroka se je ta šola otvorila, omenil sem v zadnjem članku.)

Toda poglejmo si nekoliko dr. Šušteršiča razloge.

1. Da je potrebna višja vzgoja našega nežnega spola, priznava dr. Šušteršič sam in ž njim menda tudi „Katoliško društvo“, ki je pritrjevalo njegovemu govoru; a on zahteva, da mora sloneti vzgoja na versko-narodni podlagi in porablja to priliko, po liberalnih gospodih udrihati, kakor da bi bili to sami „antikristi“ in se popne do trditve „da gospodje, ki hočejo ustancviti višjo dekliško šolo, nočejo, da bi se naše ženstvo v verskem in narodnem duhu vzgojevalo“. To trditev moramo odločno zavrniti! Mi hočemo, da se naša dekleta versko vzgojujejo, a nečemo, da bi bila vzgoja jednostranska, zato je hočemo, da naj bo vzgoja tudi narodna. A vi nečete, da bi se naša dekletca v versko-narodnem duhu vzgojevala, vi ste narodnost le vsprejeli v svoj program, da bi tem ložje delovali proti nameravani šoli. Zakaj pa do sedaj niste ničesar v tem oziru storili, ako Vam je toliko ležeče na narodnosti? Kakor se je že omenilo, vi svoje uloge niste umeli in bili ste pri svoji vzgoji jednostranski, ker ste narodnost popolnoma prezirali. Ne sklicujte se na prejšnje duhovnike, ki so nam zares narodnost ohranili! Malo Vas je, da bi se Vas smelo primerjati sv. Cirilu in Metodu!

V Slovencih samo verska vzgoja ne zadostuje; ker s tem, da je verska, ni še rečeno, da je tudi narodna — poglejte dosedanjo vzgojo v vašem samostanu. „Bog je z nami, dok je plemenita duša i

srce gospodje z nami“. Vzgoja mora biti narodna, in če je slovensko-narodna, potem je tudi verska. Verska vzgoja ne nasprotuje nenarodni, pač pa je slovensko-narodna nasprotna brezverski. Gospoda, izbrati si morate drugo orožje; Vaše vedno obrekovanje nasprotnikov, da so brezverci, ne vleče več! Da, tudi mi hočemo, da je vzgoja verska, tudi mi se strinjamo s tem, da akademični veronauk i. t. d. nič ne velja; treba je tudi malo krščanskega življenja, katero pa nikakor ne obstoji v doslednem obrekovanju nasprotnikov. Da, tudi mi zahtevamo verske vzgoje, a ne vzgoje k svetohlinstvu in licemerstvu. Da, tudi mi hočemo, da postanejo naša dekletca v istini omikane slovenske gospodinje, ne omikane v talmi-liberalnem zmislu besede, a tudi ne omikane v talmi-krščanskem zmislu besede, temveč omikane v pravem krščanskem, to je krščansko-liberalnem duhu. Gospoda! postanite vendar malo bolj krščanski in ne obrekujte vedno nasprotnikov; ne iščite prepira, kjer ga treba ni! Združimo se, da se kmalu uresniči namera blagega mecena v korist slovenskemu nežnemu spolu.

2. Dr. Šušteršič razmotriva potem vprašanje, je-li umesten baš isti zavod, katerega namerava ustanoviti liberalna stranka za višjo vzgojo naših deklic, ter zanikava to vprašanje iz treh razlogov. Uprav ti razlogi so pa nam merodajni za njegovo ustanovitev.

Kolikor je nam znano in kakor se je tudi zadnja anketa izrazila, namerava se ustanoviti meščanska šola, kateri bi se naj priklopila dvo- ali triletna gospodinjška šola. Ne namerava se noben licej! To je le nekako strašilo, s katerim hočejo oplahiti tiste, kateri so preleni, da bi sami mislili. Ne licej, temveč meščanska šola z nadaljevalno šolo je naša višja dekliška šola.

a) Dr. Šušteršič pravi, da take šole ni treba, ker že imamo itak tak zavod v Uršulinskem samostanu. Jaz pa trdim, meščanska šola z nadaljevalno šolo je potreben zavod, ker še takega zavoda nismo. V samostanu ni meščanske šole, tudi ni mogoče velečastitimi sestram si take šole kar najedenkrat osnovati, ker jim manka za to izprašanih močij. Če pa nemajo sestre močij za meščansko šolo, tembolj jim primankuje močij za višji zavod,

kjer hočejo izobraževati deklice, ki so dovršile ljudsko šolo. Sicer je res, da je pri ženski srce glavna stvar, vendar mi ne bodejte oporekali, da znanost in veda tudi jako blagodejno na srce upliva. Smoter, katerega so si postavile velečastite sestre, je zares lep in lahko bi ž njim zadovoljni bili; manka še samo pouka ob vzgoji otrok in še nekaterih malenkostij, kar bi pa velečastite sestre še itak vsprejele v svoj vsopred, samo, da se ne ustanovi zavod, o katerem bi se slovenske učenke bolje in temeljiteje vzgojevale in poučevale. Kakor rečeno, lahko bi bili zadovoljni s smotrom — ko bi velečastite sestre tudi zmožne bile, svojo obljubo spolniti. To uvidijo tudi sestre same, ker so po izjavi dr. Šušteršiča pripravljene angažovati tudi profesorje za posamične predmete, slično, kakor drugi nemški privatni zavodi v Ljubljani. Mi pa hočemo učnih oseb, katere bodejo posvetile vse svoje moči zavodu, na katerem se bodo poučevale in vzgojevale naše hčere; nesmo zadovoljni s tem, da bi učitelji prišli v zavod, ko so že v vsakdanjem poučevanju opešali. Mi hočemo imeti učitelje, ki imajo namen, na tem zavodu stalno delovati, da bodejo v svoji stroki vedno prakse dobili in da bode torej pouk vedno bolj popoln. Treba je torej zavoda, kakoršnega namerava ustvariti liberalna in sicer krščansko-liberalna narodna stranka.

b) Dr. Šušteršič je dalje proti takemu zavodu, ker ni izpeljiva njega ustanovitev z ozirom na finančne razmere. To svojo trditev podpira z izmišljenimi številkami in dokaže s svojo sofistiko, da bi tak zavod absorbiral glavnico pol milijona goldinarjev ter vpraša, smo li res tako bogati, da moremo izdati pol milijona goldinarjev za čisto nepotrebno stvar? Tarna potem o slabih gmotnih razmerah kranjske dežele in mesta Ljubljane, pokaže še na to, koliko bi se odpomoglo žalostnemu položaju našega rokodelskega stanu in barjanom-terpinom, ko bi se zanj izdala vsako leto vsota 24.000 gld. — vse to pa z jasno namero, nahujskati ljudstvo proti poslancem, ki bi imeli toliko srčnosti, vendar glasovati za tako šolo. Vse te številke in vse kar dalje iz njih izvaja g. dr. Šušteršič, vse to je goli humbug.

(Konec prib.)

LISTEK.

O domačem obrtu slovanskem.

Iz Hellwaldove knjige „Die Welt der Slaven“ preložil A. Funtek.

(Dalje.)

Narod ruski se oblači do malega v platneno, pavolnato in volneno tkanino, katero proizvaja domači obrt. Tudi po raznih krajih galiških narejajo sukno in raševino (loden). Takisto izdelujejo Hercegovci debelo raševino (hlašnje) in sukno od ovčje volne, belo ali sivo in črno pobarvane; to jim je najvažnejše oblačilo. Bolgari nosijo oblačila od samotkane „abe“ ali „sajaka“; ta tkanina je dobro razširjena po vsi deželi. Dandanašnji jo barvajo svetlormeno, rjavo in belo. Prvi dve vrsti sta gošči, ker je tudi bolj rabijo, poslednjo vrsto izdelujejo dandanes le na izrecno željo. Kar imenujemo v Avstriji „haljino“, to je prav tisto kakor bolgarska „aba“. Tudi to tkanino izvršujejo doma in takisto pogostoma kakor sajak.

Kjer delajo sajak, izgotavljajo tudi plahte;

bogato jih rabijo sploh po deželah balkanskih. Imajo pa plahte za ljudi in za konje. Prve so v Hercegovini od bele ovčje volne (ganj). V Bosni so največ razširjeni dolgodelski izdelki od debele volne; v Bolgarih pa razločujejo trojevrstne plahte. Prva vrsta, katere pa ne nahajamo obilo, ta je dolgodelka; primerjaš jo lahko angorskim izdelkom, in je izredno lepa. Drugo vrsto tkó od kozje dlake v velikih množinah; tretja vrsta obsega navadno kratkodlake plahte. Konjske plahte (poprivke) so v Bolgarih večinoma od kozje dlake, pepelaste z rjavocrnimi progami. Od kozje dlake tkó tudi v Bosni in Hercegovini zlasti mnogo konjskih plaht (muhtab) in debelih vreč (čuvel), poleg tega tkanino, od katere nosi ubožnejši narod sivi, kratki svoj plašč.

S plahtarstvom je tesno združeno jako imenitno preprogarstvo. Povsodi namreč nahajamo velike in majhne preproge, zložene toli brezkončno raznovratno, da bi tudi najboljše zbirke ne mogla izcrpiti bogate množine vzorcev, ako sploh smemo govoriti o vzorcih, ker se sproti improvizirajo. Prava dika tekstilnemu obrtu gališkemu so n. pr. takózvane kmetake preproge (kilimki), katere pripadajo najboljšim plodom domačega obrta, kar

jih sploh vidimo v Evropi. Takisto Rusi skrbno vežejo preproge, tkane od debelih nitij. Zlasti jih obešajo na stene, ali jih o praznikih ogrinjajo okolu sebe; poleg tega ž njimi krasno pogrinjajo ubožne zidane postelje. Vendar vse severne Slovane prekašajo njih bratje na jugu, katere so Turki seznali z orijentskimi motivi. Kmetica hrvaška vé najmanjšim razlikam svojih preprog celó posebna imena. Bistvene poteze v ornamentiki so, kakor tudi pri veženinah na platnu ali na svili, linearne, sosebno kvadratne oblike: poleg tega vidimo obilo zavutih, arabeskastih ornamentov, kakor tudi rastlinskih in živalskih. Čudovito žive so barve, katere po navadi izdelujejo sami; zlagajo jih izborno umetljivo in okusno. Celota in sleharna posamičnost je uveljavljena ali samostojno ali po vzajemnih podkrepilih, in steška je razsoditi, čemu bi se čudili bolj, ali toli preprostemu in vendar bogatemu ornamentiranju ali stiliziranju, ki se takó vrlo prilaga snovi.

V Bolgarih vsekakor ne gotové toliko preprog, kakor njega dni; vendar je stroka domačega obrta še vedno dôkaj znamenita in cvete zlasti mej Sonikolo in Liporovci. Najslavnejši izdelki njeni so preproge (kilimi) Piročanske, katero mesto je sedaj

Deželni zbor kranjski.

(VII. seja, dne 4. novembra leta 1890.)

Ob 1/2 11. uri se odpre seja. Zapisnik zadnje seje se potrdi. Došle prošnje izročé se dotičnim odsekom, istotako poročila dež. odbora (priloga 48—50.) Posl. Šuklje je oglašen bolan.

Posl. dr. Tavčar poroča o prošnji občine Jesenice in drugih občin za preložitvev okrajn. sodišča in davčnega urada iz Kranjske gore na Jesenice. Prošnja se izroči dež. odboru v pretres in poročanje.

Posl. baron Schwegel poroča o računskem sklepu muzejskega zaklada, ki se odobri brez ugovora. Izkaz o stanju Viktor Smoletove zapuščine koncem junija 1890. leta kaže skupno vrednost 102.939 gld. 52 kr. Računski sklep kaže skupnih dohodkov 8459 gld. 39 kr. skupnih stroškov 6407 gld. 76 kr. Potreščina znaša manj za 2729 gld. 18 kr. proti proračunjenj s 4146 gld. Skupna imovina v gotovini, glavnica, poslopih in inventarskih rečeh in drugi imovini znaša 434.439 gld. (poslopije dež. muzeja „Rudolfinum“ cenjeno je z 253.496 gld. 72 kr.) Dolgovi znašajo 33.549 gld. 27 1/2 kr., torej čista imovina 400.889 gld. 72 1/2 kr.

Posl. Detela poroča o prošnji županstva na Planini pri Vipavi glede podpore za napravo glavne poti na Planino. Prošnja se reši ugodno ter dovoli podpora 1000 gld.

Posl. dr. Bleiweis poroča o podporah za zgradbe ljudskih šol in o nekaterih dotičnih prošnjah krajnih šolskih svetov in občin. Pri prošnji občine Čeplje navaja nekatere prav drastične stvari o napadih, katerim je izpostavljena slovenska šolska mladina, katero napadajo ne samo nemški otroci nego tudi odrasli v nemških vaseh, skozi katere mora hoditi v šolo. Schulverein je pač ponudil, da zgradi šolo, a morala bi biti nemška, kar je pa občina odklonila.

Dovolijo se podpore šolskim občinam, kakor kaže naslednji izkaz: Dol 400 gld., Radomlje 100 gld., Sv. Trojica (okraj Kamnik) 200 gld., Šmartno (okraj Kamnik) 500 gld., Homec 200 gld., Prežganje 100 gld., Št. Vid pri Cerknici 100 gld., Sv. Trojica pri Cerknici 500 gld., Hotedersica 300 gld., Dobrepolje 400 gld., Češnovc 100 gld., Radence 100 gld., Tribuče 100 gld., Čeplje 200 in še novih 600 gld., torej 800 gld., Zagozdac 100 gld., Rateče 200 gld., Begunje pri Radovljici 400 gld., Sorica 500 gld., Rakitna 300 gld., Selce 200 gld., skupaj 5600 gld.

Samo pri prošnji občine Čeplje bila je kratka debata.

Posl. dr. Tavčar izreka svoje zadoščenje, da se je v zadnji seji odklonila vsota 600 gld. G. dež. predsednik nam je priporočal, naj jih dovolimo, da bi niti senca animozitete ne padla na nas. Kako pa se obnašajo Nemci proti nam? Pravo barbarstvo je, kar smo čuli ravnokar o napadih na slovensko šolsko mladino. Porabimo tistih prihranjenih 600 gld. najlepše in priskočimo v podporo občini Čeplje, ki se je dosedaj pogumno branila Schulvereinu in ni hotela zatajiti narodnosti svoje. K nasvetovanim 200 gld. pridenimo še onih 600 gld., da bode skupna podpora za napravo šole 800 gld.

Posl. Draguš se pridruži predlogu dr. Tavčarja in ga podpira prav toplo. Znana mu je ve-

sevéda srbsko. Tako naslovljene prihajajo na trg do malega vse priproge balkanskega poluotoka. Vender veččaki zlahka précej določijo, odkod izvira preproga balkanska — toli značilno se ločijo po snovi, barvah in velikosti. V Bolgarih je razločevati dvoje preprog: nekatere so izdelane čisto, solidno; pristne so po tkanini in barvi ter vedno ohranjajo živi svoj kolorit, ker so pobarvane z rastlinskimi barvili. Druge preproge so do malega brez vsakeršne vrednosti; za nekaj let obledé, ker so barvane z anilinom. Preproge narejata navadno dve ali tri osebe. Velike preproge izdelujejo le malokdaj in zgolj po naročilu. Normalna mera sta jim 2 m na dolžino, 1 m na širino. Pri preprogarstvu vidimo kar najjasneje bogato stvariteljnost bolgarsko, združeno s prirojenim čustvom za linearni in barveni ritem.

Tudi v Bosni se dosti ukvarjajo s preprogami, ali ta obrt močno pojema. Ko so prišli Turki v deželo, prinesli so poleg obilega zla tudi skrivnost ónih tkanin, katerim so se morali po pravici čuditi vsi veččaki. Tudi tukaj so bile ženske, ki so v dolgih brezposelnih dnevih haremskih ustvarjale prekrasne preproge, da so ž njimi dičile dvorane ori-

lika beda in revščina te občine, lani pobila je toča in naredila veliko škode za dolgo vrsto let. Slišali smo, kako dela tam Schulverein. Torej tudi on priporoča, da se vsprejme dr. Tavčarjev predlog.

Pri glasovanji bil je vsprejet predlog dr. Tavčarja z vsemi narodnimi glasovi. Dalje se dovoli še občinama Tržiše in Hinje po 150 gld. podpore, občini Trboje 100 gld., občini Ustije se prošnja za odpis posojila v znesku 223 gld. odkloni, dovoli pa podpora 100 gld.

Posl. Detela poroča o prošnji Nememcev v Bobinji za podporo v namen uravnave Save. Dovoli se brez ugovora podpora 500 gld.

Isti poslanec poroča o prošnji občin Adlešiče in Tribuče za podporo, da se preiskujejo nekateri studenci in dobi pitna voda. Potrdi se predlog fin. odseka: Da se naroči dež. odboru, naj pošlje dež. inženerja, da preišče, kako ustreči prošnji.

Posl. Stegnar poroča od §. 1. letnega poročila dež. odbora: Rešitev v Najvišje potrjenje predloženih zakonskih načrtov in sklepov. Poročilo se vzame odobrovaje na znanje. Pri št. 10. je bila kratka razprava.

Posl. Lavrenčič vpraša, kateri so bili uzroki, da ni bil potrjen načrt zakona o izločitvi davčnih občin Vrhpolje in Sanabor iz občine Vipava? Jako čudno se mu zdi to, na koga spada krivda? Na vlado ali na ministerstvo?

Dež. predsednik odgovarja, da se ne more dovoliti taci ločitev, ker bi občine bile premajhne in ne mogle zahtevam zadoščevati.

Posl. Kavčič pravi, da bi on prav lahko dal odgovor: Vlada nema dobre volje, to je uzrok. Imamo na stotine še manjih občin, ki pa vse izvršujejo svoje dolžnosti. Dolžnost dež. zbora je, da se ozira bolj na davkoplačevalce in njih opravičene želje, nego pa na vlado in na ugodnost uradnikov. Okrajna glavarstva se menda boje, da bi ne imela preveč posla. Občine so itak preobložene. Popolnoma se strinja s kolego iz Vipavske doline.

Posl. Stegnar poroča nadalje o §. 2.: Da vki in izkaz neposrednjega davka s prikladami vred ki se vzame na znanje. K št. 3. (znižanje pristojbin pri izterjevanji neposrednih davkov) stavlja naslednji predlog: Slavni zbor naj sklene:

Prošnja do visoke c. kr. vlade, sklenjena v XVII. deželno-zborski seji dne 23. novembra 1889, da bi dosedanje olajšave pri izterjanji neposrednih davkov raztegnila tudi na one davkoplačevalce, kateri imajo do 20 gld. davkov ali taks in pristojbin plačevati, se vzdržuje z dostavkom, da bi blagohotno in ugodno rešila jo še tekom tega leta uvaževajoč splošno bedo lanskega, nesreče in veliko sušo letošnjega leta na Kranjskem.

Glede okrajnih blagajnic predlaga: Dež. odboru se naroča prositi visoko c. kr. vlado za nadaljni obstanek okrajnih blagajnic v prihodnjem letu 1891.

Oba predloga se vsprejmeta brez ugovora.

Poslanec Klein govori o 15% odpisu, za vzdrževanje poslopij, ki je še od l. 1821 in danes nikakor več ne zadostuje, ko se je vse tako podra žilo, kar dokazuje z dolgo vrsto primerjajočih statističnih dat. Zatorej predlaga naslednjo resolucijo:

Dež. odboru se naroča, primernim potom pri visoki c. kr. vladi izposlovati, da bi se dosedanji,

jentalskih velikašev. Toda sčasoma so se pogubila izborna umetalniška sporočila 15. in 16. stoletja; niso se več ravnali po resnično vzornih nariskih. V harem so se sicer še vedno izdelovale preproge, toda bile so vsekakor priče pešajočega obrta in k večjemu vredne, da so rabile za ležišče kmetskemu agi. Deželna vlada bosniška je po okupaciji avstrijski jela pozvedovati po ónih starih vzorih, kateri so odločevali za najizbornejšega obrtovanja preprogarskega. Uspelo se ji je, da je našla potrebnih modelov; čudovito se je odsihdov prerodil stari umetalni obrt. Saj še dandanes mohamedanske deklice bosniške izredno spretno izdelujejo male podnožne preproge. Tudi one same predó, tkó in barvajo potrebno ovčjo volno. Toda, kar se dostaje dovršenega oblikovja, hrcegovske priproge vsekakor presejajo izdelke bosniške. Barv uporabljajo sevéda le malo. Narisek je preprost ali jako pravilen in ne brez nekove mičnosti; v obče opažamo zgolj vodoravne različnobarvane proge, redovito se ponavljajoče; ločijo jih šareni obrobki. Raznovrstnejši je narisek preprogam gačkim; v Bosni sploh sloví za najizvrstnejšega v stroki svoji.

(Dalje prih.)

v namen vzdrževanja poslopij obstoječi 15% odtegljej od stanarinskega davka v Ljubljani, oziroma sploh na Kranjskem zvekšal na 30%, ter ob uspehu o svojem času poročati deželnemu zboru. — Tudi ta resolucija se vsprejme brez ugovora.)

Pri 13. točki dnevnega reda o zadevi c. kr. okr. šol. nadzornika J. Komljanca naznani dež. glavar dr. Poklukar, da po opravljenem redu ni dovoljeno na odgovor dež. predsednika stavljati predlogov, ter odpre razpravo. (Odgovor dež. predsednika barona Winklerja prinašamo na posebnem mestu.)

Poslanec dr. Tavčar ima prvi besedo. Ves izboreu njegov govor, ki je naredil velik utis na zbornico in mnogobrojno občinstvo, prinašamo danes na posebnem mestu. Po končanem govoru čuli so se dobro-klici in ploskanje mej poslanci in mej občinstvom.

(Konec prih.)

Govor poslanca dr. Tavčarja

v večerajšnji seji deželnega zbora Kranjskega.

Visoka zbornica! Stavila se je v zadnji seji interpelacija na gospoda deželnega predsednika, da bi nam razjasnil uzroke, iz katerih je naučni minister odstavil nekega okrajnega šolskega nadzornika. Vsprejet je bil moj nasvet, da naj se v današnji seji o odgovoru, kojega smo začuli iz ust zastopnika vlade, vrši razgovor. Pojasniti mi je pred vsem, čemu da sem stavil dotični predlog, ki je bil, kakor je glasovanje kazalo, všeč tudi nemški opoziciji. Pred vsem naglašam, da predloga nisem stavlil iz kakega sovraštva proti Nemcem, kolikor jih v deželi prebiva. Ko smo v zadnji seji strmoglavili iz proračuna deželnega normalnošolskega zaklada tistih 600 gld., katere je moral slovenski narod dosedaj nekako kot sramotilen tribut plačevati nemški manjšini, mi lahko verujete, da je danes moje srce bolj ogreto za Nemce, nego prej kedaj. Moje mišljenje je strogo narodno, zahtevam torej pri vsaki priliki, da se imajo spoštovati pravice mojega naroda, da pa se imajo ravno tako spoštovati tudi pravice nemške narodnosti, kolikor je imamo v deželi. Tu govorimo pa le o pravih Nemcih, ki so od nekdaj bili nemškega pokolenja. Če taki Nemci pravijo, krivica se nam godi, bodemo vedno zato, da naj se zadeva preišče, in da naj se odpravi krivica, če je dokazana. Dežela naša je slovenska, in bode, če Bog da, vedno slovenska ostala. Vzlíc temu pa nikakor nečem trditi, da ni v njej pravih Nemcev, ko vender vidim v ti zbornici sedeti možé, katerih nemštvo je skoraj tako staro, kakor je stara zgodovina te kronovine, in kojih rodbine rodile so nam obilo mož, ki so pomnoževali slavo te dežele, če tudi so Nemci bili. Takih mož glas, če ga povzdignejo za nemštvo v deželi, mora imeti še vedno svojo veljavo, in če nam dokažejo, da se nemškemu življu kje kaka krivica godi, bodemo mi skrajni narodnjaki vedno glasovali za odpravljenje krivice, ker nečemo, da bi se Nemci v ti kronovini kdaj tako zatirali, kakor so se Slovenci do sedaj še vedno zatirali.

Teško pa je dokazati tako krivico, ker se Nemcem v ti deželi še vedno bolje godi, nego Slovincem, in ker vlada sama z največjo pazljivostjo čuva nad tem, da se niti las zadnjemu Kočevcu z glave ne premakne! Tudi jih je v deželi še nekaj, ki pravo za pravo niso pravi Nemci, da, ki še celo Nemci neso, ali pravo za pravo, ki so pravi Slovinci, a vender vedno kriče, da se Nemcem krivice godé, posebno sedaj, ko imamo v deželi barona Winklerja, na Dunaji pa grofa Taaffeja. Če taki zastopniki popačenega nemštva o krivicah govoré, potem jim mi že od pričetka veliko ne verujemo, ker ti zastopniki o potrebah nemškega naroda, kateremu so tuji, pravo za pravo ničesar vedeti ne morejo, in to tem manj, ker morajo, kakor se kaže, imeti slab spomin, ko so vendar tako hitro in tako lahko pozabili na v nebo upijoče krivice lastnega, to je slovenskega naroda!

Vsaki pritožbi, če prihaja iz resničnih nemških ust, pa hočemo biti objektivni sodniki. In tudi pri tej interpelaciji, ko bi nam gospod deželni predsednik razložil in dokazal, da je odstavljeni šolski nadzornik krivico delal kočevskemu narodu, bi jaz za svojo osebo ne bil zahteval nikakega razgovora, še pohvalil bi bil dotični odgovor. In vsakemu bi bil javno povedal, da je ta šolski nadzornik, če je hotel silo delati kočevskim šolskim otrokom, slabo uslugo storil slovenski narodni stvari. Ker bi mi potem, če sami zatiramo, ne imeli nikacega povoda pritoževati se, če nas drugi tudi zatirajo. Mi nismo nemškim Kočevcem odvezli niti jednega otroka, mi Kočevcev nečemo siliti, da bi se učili slovenščine, ker se tukaj popolnoma strinjamo z besedami, katere je ravnokar govoril dr. Promber v moravskem deželnem zboru, češ da je Nemcem na Moravskem v veliko škodo, da si v mladosti ne priučé češkega jezika. Istotako je v nas: če se Kočevci nečejo priučiti slovenščini, slobodno jim, saj jim to le samim v škodo služi. Kar mi zahtevamo, je jedino, le da se Kočevci glede slovenskih otrok čisto jednako obnašajo, da torej ne

Dalje v prilogi.

skušajo ponemčiti teh otrok. To je brez dvojbe pravično zahteva, in brez strahu rečem, da smo v tem oziru tolerantnejši od nemške opozicije. Ko se je namreč v zadnji seji predlagala resolucija, da naj se v Kočevski preišče, koliko slovenskih otrok je ušolanih v nemške šole, kjer se vendar ničesar pričuti ne morejo, je častita opozicija, dasi je resolucija v človekoljubju in v naravnem pravu utemeljena bila, proti tej resoluciji glasovala ter s tem pokazala, da bi jej uprav ugajalo, če bi se oni slovenski otroci ob kočevskih mejah germanizovali! In to jej jaz rad varujem!

Dasiravno je torej dokazano, da je naša nemška opozicija še vedno tako sovražna nasproti slovenski narodnosti, jej jaz tega ne plačujem z enakim denarjem in z vso odločnostjo bi protestoval proti temu, če bi se mi hotelo podtikati, da sem ta razgovor nasvetoval s kake animozitete proti nemškemu narodu v kočevski vojvodini.

Isto tako bi ugovarjal proti temu, če bi se mi morda očitati hotelo, da sem nasvetoval to razpravo iz golega nasprotstva do deželnega predsednika barona Winklerja. On ni poseben prijatelj odločno narodni stranki; to je naravno, ker tacega deželnega predsednika, kakor bi si ga mi želeli, dosedaj zemlja še ni rodila, in ga morda v petdesetih letih še rodila ne bode! Vzlic temu pa skrajna narodna stranka rada pripoznava, da je delovanje našega deželnega predsednika, — kolikor to dopušča Dunajski ministri, pravično, in pa tudi težavno, tako da se nikakor ne čutimo poklicanih, mu po nepotrebnem pomnoževati njegovega težavnega posla brezštevilnih težav, in to v radost nemški opoziciji, ki komaj čaka, da bi kdo iz njene srede zasedel mesto, kjer imamo sedaj bar. Winklerja!

Vzlic temu pa moram priznati, da je odgovor, s kojim je gospod deželni predsednik našo interpelacijo v svojo registraturo „brevi manu“ potisniti skušal, pomankljiv in tako nedoločen, da se z njim zadovoljiti ne moremo. Takoj omenjam, da se tukaj ne gre za osebo odstavljenega šolskega nadzornika, in da mi nikakor ne zagovarjamo načela, da se ni smel kaznovati, če je v istini kazni vreden bil, to je, če je v istini tako zatiral kočevsko narodnost, kakor so na priliko prejšnje čase nemški šolski nadzorniki in deželni šolski nadzorniki zatirali slovensko narodnost po celi kronovini! Mi o b o j a m o in zavračamo z vso odločnostjo brezobzirno postopanje nemškega ministra v tej zadevi, postopanje, katero se nikakor ne da opravičiti, če se hoče, da naj vladajo redne razmere v našem šolstvu. In ali morda ni karakteristično, če mora deželni predsednik, ko se mu je prečitala interpelacija, katero je podpisala skoraj vsa narodna stranka, izvzemaš bolnikov, ko se mu je prečitala interpelacija v zadevi, o kateri se je po deželi že veliko govorilo in veliko pisalo, odgovoriti, da sam ne ve, iz katerih vzrokov da je naučni minister z železno svojo pestjo udaril po ubogem šolskem nadzorniku v kočevskem okraju? Ali morda ni karakteristično, če gospod deželni predsednik koncem svojega odgovora elegično omenja, da nam bo morda še kaj več povedal, če mu bo hotel minister morda še kaj več razjasniti? To se pravi: če mi pa minister ne bo hotel morda ničesar več povedati, potem bodem pa pokorno molčal ter taval ravno v tisti temi, v kateri tavate vi, prečastiti gospodje interpelantje! In ali morda za naše preklaverne javne razmere ni prekaracteristično, da je malo časa potem, ko nam je gospod deželni predsednik povedal, da nam pravo za pravo ničesar povedati ne more, rekel poslanec nemške opozicije, gospod dr. Schaffer, ter se oblastno pobahal, da nam bo nemška opozicija v prihodnji seji o tej zadevi že kaj več povedala, to se pravi, da nam bo nemška opozicija že razložila vzroke, iz katerih je naučni minister Gautsch odstavil okrajnega nadzornika Komljanca. Ali morda ni karakteristično, da se je v Kočevju že 14 dni prej, nego je bil Komljanec odstranjen, javno govorilo, da je ekscelencija baron Schwegel tja pisal, da bo nadzornik odstavljen. In sedaj vas vprašam, slavna gospoda, ali ni za naše slovenske razmere prekaracteristično, če iz vsega tega izhaja, da je naš naučni minister z našo nemško opozicijo v boljšem kontaktu, nego pa z gospodom deželnim predsednikom, tako, da bi nam bila naša nemška opozicija na našo interpelacijo lahko bolj jasen odgovor dala, nego je mogel to storiti naš gospod deželni predsednik! Vprašamo se, slavna gospoda, v kako čudne položaje mora zagaziti deželni predsednik, če sklepa na ta način naučni minister za njegovim hrbtom alijance z nemško opozicijo, in če naš deželni predsednik pri omenjenem ministru niti toliko zaupanja ne uživa, da bi mu čistega vina v kupo natočil ob priliki, ko se ne gre za drugo, nego za osebo kočevskega šolskega nadzornika. Če je tako postopanje v konstitucionalni državi pravilno, potem je vse pravilno! In lahko si predočujemo, v kak nered morajo se zaplesti naše šolske razmere, če bo minister pri drugih prilikah jednako absolutno postopal!

Pa prestopimo od prečastitega gospoda deželnega predsednika, ki naj se z ministrom pomeni, kakor hoče, korak naprej. Iz odgovora na interpelacijo smo pojasnili, da je bil nadzornik Komljanec vsled neke pritožbe, ki se je vložila direktno pri ministerstvu, brez vsake daljše preiskave odstavljen. Minister imel je pred seboj jedino le tisto pritožbo nekaterih posestnikov iz Drage — in skovana in spisana bila je ta pritožba prej kot ne v Kočevju — in

takoj je odstavil nadzornika, meneč, da pritoževalci, ker so Nemci in Kočevci, drugega kot resnice pisati ne morejo. Povsod, moja gospoda, velja v naši Evropi, morda jedino v Turčiji ne, kjer radi časih kristijana tudi pod roko in brez daljših ceremonij zadušé, načelo, da se tisti, ki je tožen, brez zaslišanja obsoditi ne sme. Pri tacihih prilikah velja načelo: „avditur et altera pars“, in vsakdo, ki je zatožen, mora imeti priliko, da se lahko brani, lahko zagovarja. Kakor rečeno, samo v Turčiji morda ne velja to načelo, drugod pa povsod, izvzemaš naše naučno ministerstvo, kjer tudi ne velja! Naš naučni minister je tukaj obtoženca na gole besede tožnikov obsodil, odprl je samo tisti stranki svoje uho, ki je bila na stvari interesovana, in gledé katere je moral, kot objektivni sodnik, že naprej vedeti, da ni vse tako, kakor v pritožbi pripoveduje, ker ga ravno ni tožnika, ki bi hotel čisto resnico povedati, ki ne bi stvari po svoje zasukal in prestrojil. Posebno pa se objektivna resnica ne more pričakovati od tožnikov, ki so tožili, ne iz potrebe, ampak iz gole politične strasti, in ki so bili samo marioneta v rokah nemškega „šulferajna“, ki, kakor vse kaže, opravlja posel deželnega predsedstva v vojvodini kočevski. Saj predobro vemo, kakšne so naše kočevske razmere! Germanizovali bi radi vas Drago, in v ta namen trojijo denar in vse. Najboljše pri tem pa je, da je tukaj naša vlada in oziroma, da so tukaj javna oblastva v najlepši harmoniji s tistimi, ki rujejo in hujskajo, in da se ta javna oblastva pred celim svetom tako obnašajo, da mora vsakdo misliti, tem oblastvom bi bilo prav všeč, če bi se ponemčila vas Draga. Kje na celi zemlji, slavna gospoda, bodete staknili, če ne zaidete morda v centralno Afriko, okrajnega glavarja, ki bi beračil podpisov za nemške pridige, ter v ta namen zastavljal vso svojo avtoriteto! Na tem mestu lahko omenjam, da se je ob tisti priliki, ko je okrajni glavar naskočil Drago, vršil pretep. Slovenec se je namreč proti pijanim mlaticem ponižno izrekel, da po njegovem mnenju Draga ne potrebuje nemških pridig, ko jih vendar toliko časa ni bilo, in ko so vendar vzlic temu Slovenci in Kočevci zložni prihajali v nebesa! Pijanci so na to takoj planili s cepci po njem ter njega in njegovo ženo dobro namlatili. To je bil pravi „argumentum ad hominem“, s tem se je izvršil izvrsten dokaz o potrebi nemških pridig v Dragi. Dokaz, ki bi končno najskrajnejšega slovenskega radikalca prepričal o potrebi tacihih pridig! Tepenca sta bila pri zdravniku v Čabru, in ta jima je spričal, da sta tako tepena, da bi se moral uporabljati za ta slučaj vsaj § 411 kaz. zak. Ko sta pa pozneje pri sodišči v Kočevju pravice iskala, zapodili so jih iz sodišča in morala sta si v čast šteti, da sta bila tepena za dobro kočevsko stvar. Sedaj pa pomislite, kaj bi se bilo zgodilo, da sta bila Nemca tako tepena.

Po Billrotha na Dunaj bi bili poslali, da bi bil rane vezal, iz Ljubljane pa bi bili državnega pravdnika Pajka v Drago delegovali, da bi bil ondu skoval jedno svojih izrednih in imenitnih obtožnic! Vidite, slavna gospoda, tako so oblastva na Kočevskem pristranska, in Slovenec je zapuščen, naj ima opraviti pri okrajnem glavarstvu ali pa pri sodišči. Lahko si pa mislite, če je pristransko sodišče in okrajno glavarstvo, kako pristranski morajo biti potem še le drugi uradi, n. pr. občinski uradi. Če se bode torej danes slavna opozicija sklicevala na kake uradne zapisnike ali listine, izjavljam takoj, da vse to nema v mojih očeh nikake veljave, to vse so „scripturae propriae“ v pravem pomenu besede, ki na korist Kočevcev ničesar dokazati ne morejo.

Takim tožnikom nasproti moral je torej minister silno previdno postopati, posebno ker je člen vlade, ki si je v svoj program zapisala, da hoče pravično biti vsem narodom, živčim v širni Avstriji! No, pa minister je drugače postopal in v kot je vrgel šolskega nadzornika, v kot je vrgel deželni šolski svet, zategadelj, ker je to peščica Kočevcev zahtevala, in ker je to zahteval „nemški šulferajn“, ki s svojimi šolami po Kranjskem šušmari, ne da bi pomagal nemškemu otrokom, pač pa da bi germanizacijo razširil med slovenskimi otroci. To postopanje nemškega ministra ni toraj brezaktano samo nasproti funkcionarju, ki zastopa vladu v kronovini in kojoj, Bog ne daj, da bi jaz branil hotel; žaljivo je za cel narod slovenski, ki v takem ogromnem številu zaseda to deželo. In na to pokladam posebno važnost! Poglejmo si vendar, kakšna vas je ta Draga. Fara šteje 1100 Slovencev, in samo kakih 200 kočevskih Nemcev. Pred seboj imamo toraj skoraj čisto slovensko krajino, v kateri Nemci niti v izdatni manjšini ne prebivajo! In ali je bilo do sedaj slabo skrbljeno za nemške otroke; ali se ni morala cela fara na ljubo 200 Kočevcem podvréti utrakvističnemu pouku? Pokažite mi le jedno krajino, bodisi na Koroškem, ali na Štirskem, ali na Kranjskem, kjer bi se utrakvistično poučevalo na ljubo 200 Slovencev, katere je usoda slučajno zanesla med 1100 Nemcev! Nikjer ne dobite take krajine! Pač pa opazujemo, kako se morajo Slovenci in Hrvatje po Istri, Slovenci po Koroškem in Štajerskem krvavo boriti za svoje ljudske šole. Kako vzdihuje Koroška pod germanizatoričnim nasilstvom, in s kako krutostjo — to je pravo barbarstvo — se odrekajo ondi slovenskemu rodu slovenske učilnice! Kolikokrat jih je narod že zahteval, ali pa ste že kedaj čuli, da bi se bil minister iz svojega spanja prebudil in da bi

bil na svojo pest poskušal odstraniti barbarične razmere na Koroškem, katerim jih morda na celem svetu ni enakih, če se že nočemo ozirati na revne Poznanske Poljake? Pa mislim, da se tudi v Poznanski provinci Poljakom ne godi tako slabo, kakor se godi Slovencev na Koroškem, ker še celo brezozirni Prus ima več srca do Poljaka, kot Zabiérow do Slovencev!

Pa čemu bi poglede obračali po Korotanu? Saj imamo v svoji deželi dokazov o tem, kako nas ljubi nemški minister. Tu imate vas Zdihero na Kočevskem. Ondi je tretjina šolo obiskajočih otrok slovenska in zategadelj je deželni šolski svet pravično in modro odredil, da ima biti pouk utrakvističen. Kar je zakonito in pametno za Drago, to mora dobro in pravično biti tudi za Zdihero. Ali minister je drugače razsodil. Za Drago je izrekel sodbo, da se niti jednemu kočevskemu otroku las zakriviti ne sme, za Zdihero pa je nasproti razsodil, da se ima slovenska tretjina potujčiti na ljubo drugima nemškima tretjinama! Tako infamno se z nami Slovenci postopa v naši lastni deželi, a vzlic temu se je še vedno od nas zahtevalo, da naj bi za to preiskreno ljubezen, ki bi nas rada pojedla s kožo in kostmi, še vsako leto posebej 600 gld. plačevali! Minister, ki ima za slovensko šolstvo na Koroškem jekleno srce, minister, ki je s hladnim srcem dejal pod nož celo slovensko tretjino šolskih otrok v Zdihero, uprav tisti minister se takoj razuname in razburi, ko se mu pravi, da bi se pripetiti utegnilo, da bi kak kočevski otrok v Dragi v šoli moral kako slovensko besedo ziniti. Več kot Slovenci v Istri in Koroški, več kot vsi Slovenci, je toraj našemu naučnemu ministru samo jeden kočevski otrok v Dragi! Zategadelj trdim po vsi pravici, da je postopanje ministra gledé kočevskih razmer žaljivo za narod slovenski, in posebno za nas, ki v tako kompaktni masi prebivamo v tej deželi. Ko je duševni orjak, kakor jih malo pozna zgodovina, Gregor sedmi, ki je imel z nemškimi ministri še večje skrbi, nego jih imamo mi Slovenci, v Salerno v revščini in zapuščenosti umiral, bile so mu zadnje besede: „Dilexi justitiam, odi iniquitatem, propterea morior in exilio.“ Če pa bo slovenski narod naučnemu ministru in morda še ministru grofu Schönbornu koval grobni napis, se le-ta drugače ne bo mogel glasiti, nego tako-le: Dilexit iniquitatem, odit justitiam, propterea fuit minister in Austria!

Če se toraj še jedenkrat vprašam, iz kakih razlogov da se ne morem sprijazniti z odgovorom vlade na našo interpelacijo, odgovorim pred vsem, da mi je oseba odstavljenega šolskega nadzornika čisto postranska stvar. Kar mi je važno, je to, da kaže postopanje ministrovo v zadevah kočevskih sploh in v zadevi okrajnega šolskega nadzornika posebej veliko brezobzirnost in neznosno preziranje proti narodu taafevskemu.

Za časa grofa Taaffeje vlade smo se privadili, da je osrednja vlada slovenski narod in njega zastopnike skoraj pri vsaki priliki z veliko ošabnostjo prezirala. Na Dunaji sprejeli smo na račun naših pravičnih zahtev le kak slab dovtip grofa Taaffeje, grof Schönborn pa je metal slovenske poslance pri vratih iz sobe, a na Kranjskem je z obudovanja vredno doslednostjo nastavljal le take funkcionerje, kojih nemštvo je bilo potrjeno po nje ekscelenciji sodnem predsedniku, vit. Waser-ji. — Naš justični minister pravo za pravo ni grof Schönborn, temveč stari in oslavljeni predsednik Graškega nadsodišča vitez Waser! Po Koroškem je vlada grofa Taaffeje Slovence popolnoma ignorirala, v Primorju je pa proteževala laški živel na škodo slovenskemu. Na Kranjskem se nam usiljuje nemščina povsod in pri najmanjši priliki izsiljujejo se iz nas poniževalne koncesije, katere moramo dajati, če ne že v praksi, pa vsaj v teoriji našemu nemštvu. Z jedno besedo, vlada grofa Taaffeje kazala je ves čas, da smo jej mi Slovenci kakor nekaj balast, katerega bi najraje pri prvi priliki zadelgala iz državne ladije. Vse obnašanje te vlade je konstantno kazalo, da bi jej bilo najbolje ustrezno, če bi se germanizacija vedno bolj in bolj širila mej nami, tako da bi konečno slovenski narod popolnoma zginit iz števila avstrijskih narodov. Ta tendenca vlade kaže se v njenem postopanju proti koroškimi Slovencev, proti primorskim Slovanom in kaže se v malem tudi v tem, kako postopa naučni minister Gautsch proti nam v kočevskih zadevah. To pa je tendenca, ki se mora z državnega stališča ostro obsojati. Obsojati že radi tega, ker je obrnena proti narodu, ki je od nekdanj z otroško udanostjo služil svojej dinastiji. Resnica je, Slovenci so odkazani na Avstrijo, ž njo živé in poginejo. Na drugo stran pa je isto tako resnica, da so tudi Avstriji Slovenci potrebni. Trojna alijanca je sicer sedaj v módi, ali lahko se že dandanes prorokuje, da bodo napočili kdaj časi, ko bode latinski element kakor povodenj obkročil južno Avstrijo, in ko se bosta morali dinastija in država v teh pokrajinah z napetimi vsemi močmi boriti za svoj obstanek. Moja želja je, da bi o isti dobi zjedinjeni Slovenci kakor zid stali ob laški meji, in da bi se takrat ne pokazalo, kaki grobokopi za Avstrijo so bili ti nemški ministri, katerim je kot vrhunec državniške modrosti veljalo vodilo, da se ima stara Avstrija ponemčiti še bolj, in da se imajo na jugu, državi in dinastiji zvesti Slovenci izčrtati iz zemljevida!

To so uzroki, da ne odobrujem odgovora, kojega smo od strani vlade prejeli na svojo interpelacijo.

Odgovor dež. predsednika bar. Winklerja na interpelacijo narodnih poslancev.

Ker je odgovor, s katerim je rešil deželni predsednik prvo interpelacijo narodnih poslancev, tako rekoč podlaga vsej debati, ki se je sukala okoli odstavljenja c. kr. nadzornika Komljanca, prinašamo ga polnoglasno po stenografičnem zapisniku, kakor smo obljubili zadnjič. Glasi se:

„Meni uroki, zaradi katerih je bil okrajni šolski nadzornik g. Komljanec v Kočevji od službe odstavljen, neso povsem znani, namreč uroki, kateri so dali povod k temu gospodu ministru za bogočastje in uk. A če se oziram na priliko, pri kateri je bil šolski nadzornik gosp. profesor Komljanec odstavljen, se mi vendar dozdeva, zakaj je g. minister za uk in bogočastje tako postopal zoper tega šolskega nadzornika. Odstavljen je bil namreč, ker je došel odlok na neko pritožbo zastran učnega jezika na ljudski šoli v Dragi, in ko sem ta odlok od gospoda ministra dobil, sem razvidel, da s postopanjem okrajnega šolskega nadzornika g. minister ni bil zadovoljen (smeh na levi in klici: Čujte! Oho! — Poslanec dr. Tavčar: Zakaj pa ne?), šlo je namreč za učni jezik na ljudski šoli v Dragi. Ta ljudska šola ima svojo posebno zgodovino (poslanec dr. Tavčar: „žalostno“!). Ustanovljena je bila leta 1855, in tačas se je uvedel nemški jezik kot učni jezik. To je trajalo do leta 1866, v tistem letu se je stvar nekoliko spremenila v tem zmislu, da se je upeljal kot učni jezik utrakvistični, nemški in slovenski jezik, in sicer prvo leto, to je, v prvem oddelku samo slovenski, v drugem letu pa nemški jezik za nemščino kot obligaten predmet, računstvo in spisje se je poučevalo v obeh jezikih; in v četrtem letu so se realni predmeti in veronauk razlagali v slovenskem, vse drugo pa v nemškem jeziku.

To je trajalo do leta 1879, ko je namreč bil okrajni šolski nadzornik g. prof. Linhardt. On s svoje strani je uplival na to, da se je stvar predrugačila, in po njegovem nasvetu je šolski svet v Dragi sklenil, naj se uvede nemški jezik kot učni jezik s tem, da ostane slovenski jezik učni jezik za slovensščino kot obligaten predmet.

Leta 1883 pa je bila podana od občinskega zastopa prošnja deželnemu šolskemu svetu, naj se zopet upelje utrakvistični pouk, kakeršen je bil do leta 1879. Ta prošnja je bila uslišana dné 10. februarja 1883.

V istem letu, poleti namreč, je bil poslan tedanji dež. šolski nadzornik, sedaj pokojni Pirker, v Drago, da naj pregleda, kako se vré stvari zaradi učnega jezika. Našel je, da je ostalo vse tako, kakor je bilo urejeno leta 1879, namreč da je bil prej in potlej učni jezik nemški.

Deželni šolski nadzornik je poročal to deželnemu šolskemu svetu, in 28. avgusta leta 1883 je deželni šolski svet zaukazal, da se mora izpolniti prejšnji ukaz iz meseca februarja, namreč da se mora uvesti utrakvistični pouk, pa v dveh oddelkih, in je pristavil, da, ko se bodo vsprejemali otroci v šole, naj se natanko poizveduje, kateri so nemške in kateri so slovenske narodnosti, da se potem odločijo za dotični oddelek. Tak ukaz je bil izdan leta 1883, pa to se ni izvršilo do leta 1886, istega leta namreč, ko je bil imenovan okrajnim šolskim nadzornikom g. prof. Komljanec, zaradi katerega se je danes stavila interpelacija. On je izpremenil stvar tako, da se je uvedel slovenski jezik vsaj večjidel kot učni jezik, nemščina se je poučevala kot obligaten predmet. Zaradi tega početja se je čitalo po časnikih dovolj pritožeb, tako da se je pričela preiskava, in našlo se je, da ukaz deželnega šolskega sveta iz leta 1883 res ni bil izvršen. Tedaj je deželni šolski svet leta 1889 izdal vnovič ukaz, da se mora izvršiti to, kar je bil ukazal leta 1883, namreč, da se mora uvesti utrakvistični pouk po omenjenih oddelkih.

Ali tudi to ni obveljalo, in zaradi tega je 45 soseščanov iz Drage predložilo pritožbo naravnost naučnemu ministru. Naj smem nekaj stavkov te pritožbe prečitati z dovolitvijo gospoda deželnega glavarja. (Deželni glavar: „Prosim“).

Prošnja je pisana nemški ter se v slovenskem prevodu tako-le glasi (bere nemški):

„Mi smo prebivalci Dragarske doline v okrajni kočevski ter imamo od leta 1850 javno ljudsko šolo, na kateri se je, ker je prebivalstvo mešano, — nemško in slovensko, — do najnovejšega časa poučevalo v obeh deželnih jezikih.“

To je l. 1889, meseca aprila pisano bilo (bere):

„Dejanjsko resnično je, kar se more konstatovati vsled preiskave, da se je v Dragi pouk v nemškem jeziku čedalje bolj krčil, tako, da se je prvotni, od visokega deželnega šolskega sveta urejeni učni načrt popolnoma preustrojil in kočevski okrajni šolski svet storil že prve korake, da se nemški jezik iz spodnjih oddelkov popolno izključi.

Srenjski predstojnik in predsednik krajnega šolskega sveta je, kakor smo kasneje izvedeli, nedavno visokemu deželnemu šolskemu svetu neko ulogo poslal, da bi se nemški oddelek v Dragi odpravil.

K sreči je visoka šolska oblast nakane Turkove zaprečila ter odklonila uloge njegove.

Upali smo, da se bode zdaj mir povrnil in da se bode naš učitelj podvrzel visokim naredbam.

Toda kljub temu ostal je učitelj nepokoren in svojevoljno poučuje v spodnjem oddelku samo slovenski.

To je tudi dejanje, ki je potrjeno po preiskavi.

Pred nekaterimi dnevi pa so prišli naši otroci iz šole domov in so v našo veliko iznenadenje pripovedovali, da je okrajni šolski nadzornik obiskal otroke (!!!) vprašal, ali se hočejo v slovenskem ali nemškem oddelku poučevati.

Pričujoči so bili Turk in drugi udje krajnega šolskega sveta.

To postopanje gosp. okrajnega nadzornika je popolno nezakonito. (Smeš na levi. — Poslanec dr. Schaffer: Prav res!), zato mi temu oporekamo in pri visokem c. kr. ministerstvu iskreno pomoči prosimo.

Mi stariši otroci smo dolžni in opravičeni, pošiljati svoje otroke v šolo, in nas treba vprašati o tem, ne pa šolarje na jednorazrednici, mej katerimi so tudi nekateri po šest let stari.

Tako postopanje je nasilno, netakno in nezaslišano. (Dr. Schaffer: Res je! — Dr. Tavčar: Mi smo že vse druge reči doživeli!)

Ker se sedaj v spodnjem šolskem oddelku nasproti ukazu c. kr. deželnega šolskega sveta, kakor bode sam pritrtil, jedino slovenski poučuje, tedaj je umevno, da se otroci predmetov učijo slovenski in na stavljena vprašanja odgovarjajo tudi slovenski. Toda iz tega sklepati na učni jezik otrok, bila bi velika napaka. (Dr. Vošnjak: Oho!)

Ne šestletni otroci, jedini stariši smejo se vprašati o materinem jeziku in stariši smejo odločiti, ali se njih otroci uvrsté v nemški ali slovenski šolski oddelek.“

Na to pritožbo, katero je gospod naučni minister poslal deželnemu šolskemu svetu, bil je poslan v Drago gospod deželni nadzornik Smolej, ki je našel, da se res v nemškem jeziku ni poučevalo, kakor je bilo ukazano, in je dalje našel, da so se res po okrajnem šolskem nadzorniku g. Komljanci izpraševali otroci sami, ali hočejo biti vsprejeti v jeden ali drugi oddelek, gospod minister je po tem takem sprevidel, da je okrajni šolski nadzornik gosp. Komljanec segal predaleč; z razpisom z dné 15. julija l. 1890. je spoznal pritožbo opravičeno in naročil, naj se natančno izpelje ukaz deželnega šolskega sveta iz l. 1883, s to premembo, da naj se ne otroci, ampak stariši sami vprašajo, kam, v kateri oddelek, ali v nemški ali slovenski naj se ušolajo otroci. Dostaviti moram, da, ker je gospod minister izgubil svoje zaupanje do šolskega nadzornika, se mu, če ima pravico imenovati šolskega nadzornika, tudi pravica ne more kratiti, odstaviti ga, kadar namreč do njega nema več zaupanja. V zadnjih 10 letih je, žalibog, bilo v Kočevji nič manj kot 6 okrajnih šolskih nadzornikov, namreč gospodje: Linhardt, Spintre, Hrovat, Gariboldi, Ambrož in zadnjič g. profesor Komljanec. Gospod minister je spoznal, da zlasti zadnji ni postopal nepristranski, ampak je preveč uplival ne to, da se nemški učni jezik nadomesti s slovenskim.

To so, kar se meni zdi, uroki, ki so gospoda ministra privedli do tega, da je odstavil gospoda Komljanca. Zdi se mi pa tudi, da skoro ni mogoče najti tako nepristranskega šolskega nadzornika bodisi Slovenca, bodisi Nemca, da bi mogel objektivno postopati pri nadzorovanju takih šol, v katerih se poučuje v jeziku, ki ni jezik njegove narodnosti. Slovenski šolski nadzornik nema torej pravega zaupanja pri Nemcih, nemški pa ne pri Slovencih, in zato namerava gospod minister — kakor lahko razodenem — tudi ločiti nadzorstvo, namreč izročiti slovenskemu nadzorniku slovenske, nemškemu pa nemške šole na Kočevskem.

Jaz mislim, da sem dovolj jasno govoril, sicer pa g. minister stvar morebiti še bolj razjasni, in če mi naznani še druge nagibe, iz katerih se je odstavil gosp. nadzornik Komljanec, hočem s tem ob svojem času seznaniti visoki zbor.“

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 5. novembra.

Deželni zbori.

Predarlski deželni zbor je sklenil resolucijo za versko šolo. V solnograškem deželnem zboru se pa tudi bavijo s šolskim vprašanjem. Konservativci so predlagali, da se premeni nekoliko sedanji zakon o šolskem nadzorstvu. Njih predlogi merijo na to, da se Solnograški mestni občini odvzame pravica pošiljati zastopnike v okrajni in deželni šolski svet, da se okrajni šolski nadzorniki imenujejo v sporazumljenji z nadškofijskim ordinarijatom, in pa, da za krajne šolske nadzornike nastavijo samo župnike in kaplane.

Levičarji in deželne avtonomije.

V tirolskem deželnem zboru se je letos tudi sprožila misel, da bi se za južno Tirolsko osnoval posebni provincijalni zbor. Zanimivo je, da so se Dunajska liberalna glasila izrekla proti taki premembi tirolskega deželnega reda. Po njih mislih so se sedanji deželni redi že preveč uživali, da bi se mogle uvajati take premembe. Čudno je, da levičarski centralisti se nakrat tako naudušujejo za sedanje deželne rede. Spoznali so menda, da so deželni redi kakor nalašč zanje prikrojeni. Če se tirolskim Italijanom dovoli provincijalni zbor, bi se morala dosledno uredba dovoliti Čehom na Moravskem in v Šleziji, Slovencem na Spodnjem Štajerskem, tega se pa Nemci boje, ker imajo večino v deželnih zborih omenjenih kronovin.

Slovaki in škofje.

„Narodnie Noviny“ pritožujejo se, da katoliške škofje pospešujejo madjarizacijo. Slovakom pošiljajo se duhovniki, ki neso dosti večji njih jezika in cerkev snuje in podpira otroške vrte za slovaško dečo. V škofijskih gimnazijah, učiteljskih in semeniških se ne vzgajajo učitelji in duhovniki za slovaški narod, temveč vse meri le na madjarizacijo. Slovanski list opozarja na to, da tako postopanje utegne škodovati cerkvi. Sedaj je narod nevoljen na cerkvene dostojanstvenike, nazadnje se pa narodova nevolja utegne obrniti tudi proti cerkvi.

Vnanje države.

V bolgarskem sebranji

se jutri začne adresna debata. V adresnem načrtu se z veseljem jemlje na znanje, da sta se za Makedonijo imenovala dva bolgarska škofa. Vlada se nadeja, da se pri adresni debati ne bode nič govorilo o priznanji kneza in proglašenji nezavisnosti, ker sedaj čas za to ni ugoden. Ko bode končana adresna debata, se bode popolnilo ministerstvo. Stambulov baje skuša Stojilova in Načevića pregovoriti, da ustopita v ministerstvo. Drugi je baje obljubil, da prevzame portfelj finančnega ministerstva, Stojilov se pa še ni odločil.

Battenberžan in Bolgarska.

Sedanji bolgarski vladi je jako povoljno, da je bivši bolgarski knez Aleksander ustopil v avstrijsko vojno službo. S tem je pokazal, da ne misli več na bolgarski prestol. Njegovi pristaši v Bolgariji se bodo sedaj bolj približali vladi in Koburžanu. Z naprej v Bolgariji vlada nema družih nasprotnikov, nego Cankovce, katerih vodje so največ v inozemstvu.

Izseljevanje kmetov z Rusko-Poljskega.

Zaprli so več nemških agentov in jednega zastopnika tuje parobrodne družbe, ker so mej kmeti agitovali, da naj se izselijo v Brazilijo. Nemci bi seveda radi, da Poljaki zapusté Poljsko, da se potem ondu naselijo nemški kmetje, kot nemška prednja straža, ako pride do boja mej Rusijo in Nemčijo.

Novo grško ministerstvo

je tako sestavljeno: Delyanis, predsedstvo, notranje zadeve in vojska; Deligiorgis, vnanje zadeve; Komunduros, pomorstvo; Karaponos, finance; Gerokostopulos, pravosodje; Balsamakias, pouk.

Italijanske volitve.

Kakor se sedaj kaže, bode vladna stranka pri volitvah za italijansko zbornico največ izgubila na Beneškem, kjer radikalizem hitro napreduje. V družih provincijah bode pa opozicija pridobila tudi nekaj mandatov, ali vendar je pričakovati, da bo vlada v zbornici imela večino, če tudi ne velike.

Francoska zbornica

je že končala generalno budgetno debato in pričela specijalno. Pri glasovanju koncem generalne debate se je pokazalo, da vsi konservativci neso več odločni nasprotniki republičanske vlade. Nekateri so glasovali proti budgetu, drugi so se vzdržali glasovanja, precej jih je glasovalo celo za budget. Vidi se, da se polagoma pod vodstvom Pionovim snuje republičanska konservativna stranka.

Domače stvari.

— (Koncert Ondříček.) Včerajni koncert svetovno znanega, slavnega našega slovenskega umetelnika more se v vsacem oziru imenovati sijajen. Čitalniška dvorana bila je polna elegantnega, odličnega občinstva, izključno iz narodnih krogov, najlepši dokaz, da smo zelo napredovali. Slavni umetelnik bil je sprejet z burnim aplavzom pri nastopu in po vsakej točki, s katerimi je očaral občinstvo, ter se mu je tudi poklonil krasen venec s slovanskimi trakovi. Na konci koncerta prideljal je g. Ondříček vsled burnega ploskanja še neizmerno teški E dur preludium od S. Bacha. Gosli, na katere je igral, so od Guarnerija iz l. 1735 kupljene letoš na Ruskem za 7000 gld. Izbornega pianista in spretnega spremljevalca skazal se je novi učitelj „Glasb. Matice“ g. Hofmeister. Tudi g. Razingerja čuli smo z veseljem in je dobil mnogo pohvale za svoje dve točki. Ker nam je obljubljena strokovnjaška ocena izrednega tega koncerta, naj za danes zadoščajo te vrstice. Kosmati dohodek presegal je 400 gld., kar je za tesno čitalniško dvorano izredna vsota.

— (Imenovanje.) Začasni okrajni komisar g. Ivan Tekavčič imenovan je definitivnim, vladni koncipist Viljem Haas pa začasnim okrajnim komisarjem. — Fregatski kapitan Karol Žonta dobil je plemstvo z naslovom „Seedank.“

— (V Brežicah) umrl je dne 31. oktobra frančiškan Kornelij Arko, porojen 1834. leta v Sodražici, ki je več let bil vikarij in učitelj petja v Kamniku.

— (Poštni asistent g. Jakob Belec) premešten je na svojo prošnjo iz Ljubljane na Dunaj, novoimenovani asistent, g. Ivan Černe, pa iz Ljubljane v Pulj. Na njiju mesto prideta novoimenovana asistenta gg. Fran Globočnik in Josip Kurent iz Trsta.

— (Celovski mestni zbor) je sklenil, da vzame 225.000 gld. pri hranilnici v Inomostu na posodo za 4½% obresti.

— (V Opatijo) došel je vojvoda Leuchtenberški, zet kneza črnogorskega.

— (Poročil) se je danes g. Karol Hans, notar v Idriji, z gospodično Pavlo Lasnikovo iz Ljubljane.

— (Dolenjske železnice.) Kakor naznanja današnji uradni list, je zagotovljena izvršitev dolenjske železnice iz Ljubljane do Novega mesta in v Kočevje. Proga bi se začela graditi prihodnje spomlad in izročila koncem decembra 1891. leta že javnemu prometu. Kakor nas veseli, če se bode obistinila ta vest, zdi se nam skoro neverjetno, da bi se železnica že res drugo leto tudi odprla. Če bode pa le res, tem bolje za vse, ki jo že tako željno pričakujejo.

— (K Vrbskemu jezeru) namerava se zgraditi tramvajška proga. Adolf Springer z Dunaja predložil je načrt in se zavezal, da delo zgotovi že prihodnje leto.

— (Čudne razmere.) Prijatelj nam je poslal zalepko pisma, katero je bilo dne 11. oktobra na Zidanem mostu na pošto oddano z naslovom popolno pravilnim, namenjeno v Gradec pri Litiji. Uradnik, ondu službujoč, pokazal je s tem svojo temeljitost, da je odposlal pismo v Gradec na Štajersko, ko bi vendar moral znati, da Litija je le par postaj od njega oddaljena. Pismo je od ondot romalo v Gradec, tamkaj ga je nekdo previdel z opazko: „In Gradatz, Krain, unbekannt“, na to pa dne 1. novembra srečno priromalo adresatu v roke. Tedaj od Zidanega mostu do Litije potrebuje pri današnjih razmerah pismo 21 dnj. — Ker je bilo pismo važno, ima dotičnik škodo. Kdo mu je bode povrnil? — Zadnji čas je vendar, da uvidite, da Slovenci potrebujemo deželnega jezika zmožnih uradnikov, ker upamo, da imate dovolj dokazov, kakšna da je nemška temeljitost glede poznanja krajev po Slovenskem.

— (Iz Metlike) 4. novembra. Sinoč ob 8. uri je zopet v Gorenji Lokvici, oddaljeni jedno uro od Metlike, nastal ogenj. Pogorel je hlev, pod in kašča z vsemi letošnjimi pridelki, z vso krmo in slamo. Samo hiša je še ostala pogorelcu Rusu. Škoda cenijo na 1000 gld. Gasilno društvo iz Metlike bilo je jako hitro na pogorišči in veliko pripomoglo, da se je vsaj hiša rešila. Kako je ogenj nastal, se doslej še ne ve.

— (Samomor.) Na Reki živela je 29letna krasna mlada žena, Marija S., s svojim soprogom,

risarjem v tvornici torped. V njihovo hišo dohajal je neki Adolf N., o katerem je svet govoril, da goji ljubezen z mlado ženo. Doznavi to soprog, ni hotel nikakega razjasnenja poslušati ter je takoj odvedel svojo soprogo v Ajdovščino k starišem, kjer jo je ostavil. Roditelji pa neso hoteli ničesar vedeti o svojej hčeri ter jo prognali iz hiše. Nesrečnica vrnila se je na Reko ter skočila s četrtega nastropja neke hiše na trdi tlak, kjer je mrtva obležala. V dveh pismih, katera je ostavila, zatrjuje svojo nedolžnost.

— (Nov poštni urad.) S 1. dnem novembra t. l. odprl se je nov c. kr. poštni urad v Podbrdu pri Tolminu na Primorskem, katerega je slav. c. kr. poštino in brzojavno vodstvo v Trstu izročilo g. Ivanu Torkariju.

— (Odrpt promet.) Na progi Reka-Fuzine je promet, ki je bil zaradi snežnih zapadov ustavljen, nekaj dnij zopet odprt, ker so zapreke odstranjene. Tako je vsa proga Zagreb Reka odprta.

— (Iz Labodske doline) izvozilo se je letos 223 vagonov sadja. Mej to množino bila je tretjina namiznega sadja, ostalo sadje pa za „tolčenca“ (mošt). Povprečno se računi, da se je kilogram plačeval po 4 kr., torej se je vsega vkupe stržilo 89.200 gld.

— (Za IV. letno zasedanje porotnih razprav v Rudolfovem), ki se pričó 10. novembra t. l., izžrebani so naslednji gg. glavni porotniki: Trampuš Fr., pos. iz Metlike; Skubic Ant., pos. iz Dedendola; Gorišek Jos., pos. iz Mekin; Kuhel Fr., pos. iz Nemške vasi; Skušek Frid., pos. iz Metlike; Bučar Fr., pos. iz Kostanjevice; Florjančič Fr., gostil. iz Žužemperka; Plut Niko, pos. iz Drašič; Nemanič Marko, pos. iz Drašič; Pajk Fr., pos. iz Št. Vida; Nardin Ant., pos. s Sela; Planinšek Ant., pos. z Mirne; Starašinič Mat., pos. iz Krasinca; Zorc Fr., pos. iz Doba; Skubic J., pos. s Police; Jerše Jan., pos. iz Jame; Gregorič Miko, pos. iz Gradaca; Zupančič F., pos. iz Zavrha; Skufca Jos., mlinar iz Starega trga; Troje M., pos. iz Poljan; Weibl Al., pos. iz Metlike; Fuchs Jan., pos. iz Blatnika; Morave Fr., pos. iz Vel. Loke; Verce Jos., pos. iz Korita; Zupan Jos., pos. iz Račjegasela; Žugelj Miko, pos. z Otoka; Pečarič Mart., pos. iz Drašič; Udovič Fr., pos. iz Spod. Ponikev; Zajc Ant., pos. iz Potoka; Vizler Al., pos. iz Vel. vasi; Rupert Ant., pos. iz Krškega; Mežan Jan., pos. iz Kamnega potoka; Stipančič Iv., pos. iz Gradaca; Groznik Jan., pos. iz Malegadola; Marn Avg., pos. iz Dul; Neubauer Fr., pos. z Mirne. — Nadomestni porotniki gg.: Krivec Jos., pos. iz Dobja; Dr. Poznik Alb., pos. in c. kr. notar v Novem Mestu; Hodnik And., pos. iz Spod. Krovega; Kokail Ant., kamnosek iz Beršlina; Šali Fr., pos. iz Češče vasi; Bojanc Fr., pos. iz Št. Petra; Durini Viktor, pos. v Novem Mestu; Ambrožič Jan., pos. iz Žerjevin; Belland Vinc., pos. iz Stranske vasi.

— (Hranilno in posojilno društvo na Ptuji) imelo je oktobra t. l. dohodkov 47.968 gld. 65 kr., izdatkov 40.724 gld. 95 kr. in gotovine koncem meseca 7243 gld. 70 kr. Promet znašal je 88.693 gld. 60 kr. Mej dohodki: Vrnena posojila 11.695 gld., nove uloge 16.739 gld. 76 kr., prejete obresti dolžnikov 2154 gld. 40 kr., plačani oprav. deleži 491 gld., ustopenina 60 gld., prejeto iz naloženega denarja pri drugih zavodih 13.500 gld., i. t. d. Mej izdatki: Dana posojila 89 prošnjikom 21.235 gld., izplačane uloge 18.864 gld. 12 kr., obresti uložnikom 278 gld. 18 kr. i. t. d. Novih udov pristopilo je v teku oktobra 30.

— (Dijaška kuhinja v samostanu č. č. gg. oo. minoritov na Ptuji.) Za tekoče šolsko leto 1890/91 so nastopni p. n. častiti dobrotniki darove poslali: Gosp. Bezjak Fran, učitelj pri sv. Križi pri Slatini, 6 gold.; g. dr. Čuček Jos. odvetnik na Ptuji, 30 gold.; g. Raisp Ferdo, um. oskrbnik grofice Herberstajnske, 10 gold.; g. dr. Horvat Tomaž, odvetnik na Ptuji, 5 gold.; veleč. g. Meško Jakob, knez. škof. duh. svetovalec in župnik pri sv. Lovrenci v Slov. gor. po č. g. Majcenu, 10 gold.; slav. družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 30 gold.; č. g. Činho Marka, vikar na Ptuji, 1 gold. 5 kr.; č. g. Bratuša Alojz, benefcijat na Ptuji, 1 gold. 5 kr.; č. g. Šalamón Frančišek, mest. kaplan na Ptuji, 1 gold. 5 kr.; č. g. Majcen Ferdo, veroučitelj na Ptuji, 1 gold.; g. Cilenshek Martin, prof. na Ptuji, 1 gold.; č. g. Slekovec Matevž, župnik pri sv. Marku pod Ptujem,

5 gold.; veleč. g. Šuta Ruprt, dekan v Zavrči, 10 gold.; č. g. Meško Davorin, župnik v Kapelah pri Radgoni, 5 gold.; č. g. Grabar Miha, umir. župnik pri sv. Urbanu v Slov. gor., 2 gold.; na primiciji č. g. Štrakl-a Mateja pri sv. Križi pri Ljutomeru se je nabralo 3 gold. 60 kr.; g. Kranjc Vekoslav, notarski kandidat v Ormoži, 1 gold.; g. Mikl Alojz, trgovec v Ormoži, 5 gold.; g. Štefan Pernat, koncipijent v Ormoži, 1 gold.; g. Terenčak Frančišek, respicijent v Ormoži, 50 kr.; g. Porekar Anton, nadučitelj na Humu, 1 gold. Vsem blagim dobrotnikom in iskrenim prijateljem mladine izrekamo pristrčno zahvalo in stoterni: „Bog plati!“

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dunaj 4. novembra. Častna kompanija za vsprejem ruskega prestolonaslednika vzela se bode iz 19. pešpolka. Ruski veleposlanik, knez Lobanov pojde carjeviču do Prerova nasproti.

Lyon 4. novembra. Tukaj zasledili so anarhistično zaroto. Pet anarhistov so zaprli, nekatere pa še bodo.

Pariz 4. novembra. Carnot podpisal zakonski načrt glede preskrbljenja trdnjav z živem.

London, 4. novembra. Podzemeljska električna železnica mej „City“ in predmestjem Stockwell otvorila se je v prisotnosti princa Waleskega.

Dunaj 5. novembra. Baron Helfert dobil povodom svojega sedemdesetega rojstvenega dne mnogobrojne častitke, mej drugimi od nadvojvode Karola Ludovika in soproge, od nadvojvode Albrehta in od ministrov.

Budimpešta 5. novembra. Poslanec Emil Abranyi zaradi bolezni dobil za šest mesecev dopust. Ugron naznanja interpelacijo glede ogerske tovarne za orožje tekom budgetne debate.

Beligrad 5. novembra. Srbska vlada naprosila Dunajski kabinet, da bi določil odposlance za pogajanja glede obnovitve trgovinske pogodbe.

Monakovo 5. novembra. Caprivi došel ob 10. uri dopoludne. V imenu princa regenta vsprejel ga na kolodvoru državni minister Crailsheim ter ga v dvorni kočiji spremljal v poslaniški dvorec.

Wiesbaden 5. novembra. Vojvoda nassavski z dednim princem danes odpotoval v Luksemburg.

Razne vesti.

* (Stolica za železniško stroko) osnovala se je na politehniku v Levovu. Take stolice dosedaj še ni bilo v Avstriji.

* (Dr. Edvard Keller paša.) Ravnatelj egiptskega državnega sodišča in državni svetnik egiptskega ministerskega predsedništva Keller paša umrl je 26. dne oktobra. Pokojnik je bil rojen v Zadru. Na Dunaj si je pridobil doktorstvo. Nekaj časa je bil državni poslanec, odvetnik in mestni odbornik v Zadru, potem je pa ustopil v egiptsko državno službo.

* (Iz Sibirije.) Pred desetimi leti umoril je v Peterburgu gardski poročnik oderuha in njegovo gospodinjno, ker sta ga neusmiljeno stiskala, ko se je bil pri njima zadolžil. Bil je obsojen v pregnanstvo na otok Sahalin. Kakor se sedaj poroča iz vzhodne Azije, se bivšemu poročniku ondu jako dobro godi. Ondu posluje kot inženjer, ima svojo hišo, živino in obširna posestva. Bivši policijski častnik Ivanov, ki je umoril vso svojo rodbino, je na Sahalinu pisar in se je oženil s svojo prejšnjo ljubovnico, katero so tudi poslali v pregnanstvo. Na tem otoku je pevski zbor, katerega vodi neki bivši operni pevec. Vse ženske na tem otoku se pomože s kaznjenci, tako da je ni dobiti stare device.

* (Samomor iz napačne sramežljivosti.) Blizu Kraljeve kole na Češkem se je usmrtila 13letna Terezija Maček, ker so je silili, da mora še obiskovati ljudsko šolo. Branila se je hoditi v šolo, ker jo je sram sedeti zraven družih manjših otrok, in se je, odšedši v gozd po steljo, obesila.

* (Krvava pogodba.) V Temešvaru na Ogerskem zaprli so te dni tri lopove, kateri so bili, kakor se je pokazalo, sklenili pismeno pogodbo, da bodo vkupno krali in ropali in da drug družega ne izdadó. Pogodbo bili so vsi trije podpisali s svojo krvjo. Zagovarjati se bodo imeli zaradi več tatvin in ropov.

* (Železnica na stebrih.) V Liverpoolu se je sešla vrla družba; ki bode ob morji gradila več milj dolgo železnico na stebrih, da ne bode ovirala pešcev, jezdecev in drugih voznikov. Železnica bode gotova v jednom letu.

* (Francoski zrakoplovec Jovis) misli ta mesec popeljati se po zraku čez Alpe. Komisija francoskih in švicarskih učenjakov sestavi program. Zrakoplov odpelje se iz Genfa.

* (Influenca pri konjih.) Pri drugem eskadronu pruskega gardskega polka pokazala se je influenza. Več mladih konj je že poginilo.

* (Strašen vihar) razsajal je sredi minolega meseca na južnoangleškem obrežju. Ribičem je odnesel več mrež in čolnov. Nekateri ribiči so potonili. Ladije oklopnice odrinile so na široko morje da jih ni razbil vihar ob skale.

* (Presenečenje po svatbi.) V Novem Jorku poročil se je vdovec brez otrok z vdovo brez otrok, kakor se je mislilo. Po poroki se je pa pokazalo, da ima mož že sedem, žena pa pet otrok. Oba sta bila malo nejevoljna, ko se je to pojasnilo, a sta se pobotala in na ženitvanjsko potovanje odrinila jo z vso svojo družino.

„LJUBLJANSKI ZVON“
stoji
za vse leto gl. 4.60; za pol leta gl. 2.30; za četrt leta gl. 1.15.

Umrlj 849 v Ljubljani:
3. novembra: Franja Zajc, mesarjeva hči, 1 dan, Poljanski trg št. 5, za slabostjo. — Franja Lovšin, delavka, 19 let, Starinarska steza št. 1, za jetiko. — Ema Paletta, odgojiteljica, 30 let, Soteska št. 10, za rakom.
4. novembra: Amalija Bricelj, ključarjeva žena, 20 let, sv. Petra cesta št. 53, za jetiko. — Marija Peršič, gostija, 72 let, Florijanske ulice št. 38, za oslabiljenjem.
V deželni bolnici:
2. novembra: Terezija Hrovat, 66 let, za pleuritičnim edemom.

Umrlj 849 v Ljubljani:
3. novembra: Franja Zajc, mesarjeva hči, 1 dan, Poljanski trg št. 5, za slabostjo. — Franja Lovšin, delavka, 19 let, Starinarska steza št. 1, za jetiko. — Ema Paletta, odgojiteljica, 30 let, Soteska št. 10, za rakom.
4. novembra: Amalija Bricelj, ključarjeva žena, 20 let, sv. Petra cesta št. 53, za jetiko. — Marija Peršič, gostija, 72 let, Florijanske ulice št. 38, za oslabiljenjem.
V deželni bolnici:
2. novembra: Terezija Hrovat, 66 let, za pleuritičnim edemom.

Štev. 17.777.

Dijaške ustanove.

Pri podpisnem magistratu izpraznjeni sta s pričetkom tekočega šolskega leta **dve mesti cesar Fran Josipovih**, po Ljubljanski mestni občini ustanovljenih **stipendij po 50 gl. na leto.**

Pravico do teh stipendij, katera podeljuje občinski svet deželnega stolnega mesta Ljubljane, imajo ubožni, v Ljubljano pristojni, ali ko bi tacih ne bilo, sploh na Kranjskem rojeni, tukajšnje realke obiskujoči dijaki.

Prošnje, katerim je priložiti krstni in ubožni list, potem šolski spričevali zadnjih dveh semestrov, položé naj se

do konca novembra letos

potom šolskega ravnateljstva pri podpisnem magistratu.

Mestni magistrat Ljubljanski

dne 29. oktobra 1890.

Trgovina z železnino
Albina C. Ahčina
v Ljubljani, Gledališke ulice št. 8
ima vedno (76—2)

bogato zalogo pečij
samostalnih
štedilnih ognjišč
in posameznih delov za nje, kakor vratice, vratice ognjišč za silo, ognjiščnih oklepov, roštov za praženje, plat, cevi za dimnike i. t. d. i. t. d.

Staro železo, mesing, baker, kositar, cink, svinec kupuje se vedno po najvišjih cenah.

Meteorologično poročilo.

Dan	Cas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Ve-trovi	Nebo	Mo-krina v mm.
4. nov.	7. zjutraj	730.5 mm.	2.8° C	brezv.	megla	0.00 mm.
	2. popol.	728.5 mm.	7.4° C	sl. zah.	obl.	
	9. zvečer	728.1 mm.	2.6° C	sl. zah.	obl.	

Srednja temperatura 4.3°, za 2.9° pod normalom.

Dunajska borza

dné 5. novembra t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

	včeraj	danes
Papirna renta	88.85	88.90
Srebrna renta	88.95	89.00
Zlata renta	107.05	107.05
5% marena renta	101.15	101.25
Akcije narodne banke	980	983
Kreditne akcije	305	305
London	115.05	115.00
Napol.	9.12 1/2	9.11 1/2
C. kr. cekini	5.47	5.43
Nemške marke	56.55	56.52 1/2
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 131	250 gl. 125
Državne srečke iz l. 1864	100	180
Ogerska zlata renta 4%	101	85
Ogerska papirna renta 5%	99	50
Dunava reg. srečke 5%	100 gl. 120	50
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	116	—
Kreditne srečke	100 gl. 183	—
Rudolfove srečke	10	19
Akcije anglo-avstr. banke	120	163
Tramway-društ. velj.	170 gl. a. v.	—

Zahvala.

Pokojni moj sin **Jurij Šubić**, umetni slikar v Parizu, zavaroval se je bil pred tremi leti pri zavarovalni družbi za življenje „THE GRESHAM“ v Londonu za znatno vsoto za slučaj smrti.

Po smrti njegovi je generalni zastopnik v Ljubljani, gospod **Guido Zeschko**, ko so se mu predložili dokumenti, izplačal zavarovano glavnico, ne da bi bil kaj odtegnil, in moram njemu in družbi zatorej izrekati najiskrenejšo zahvalo za jako solidno postopanje in ta zelo čislani zavod slednjemu priporočam.

V Poljanah, dne 4. novembra 1890.

(824) **Ana Šubić.**

VIZITNICE
priporoča
„Narodna Tiskarna“
po nizkej ceni.

(821)

K št. 9178 iz leta 1890.

(796—2)

AVISO.

Dne 20. novembra t. l. bode pri c. in kr. državnem vojnem ministerstvu ponudbena obravnava za zagotovljenje 5600 zimskih kočev, 8500 letnih odej in 7100 kavalerijskih šabrak

za potrebščino za leto 1891, potom občne konkurence.

Gledé modalitet za to obravnavo in splošnih zalagalnih pogojev se opozarja na razglas, priobčen v št. 246 tega lista s 25. dne oktobra t. l.

V Gradci, v oktobru 1890.

Od c. in kr. intendance 3. voja.

Štev. 8951.

(826—1)

Razpis.

Deželni odbor kranjski razpisuje splošno ponudbeno obravnavo za oddajo zgradbe dveh dovoznih cest v Kamniškem cestnem okraji, in sicer:

- 1.) k železnični postaji v Trzinu v dolgosti 122 m in v širokosti 50 m za proračunjeni znesek 700 gl.
- 2.) k železniški postaji v Domžalah v dolgosti 142.5 m in v širokosti 8.0 m za proračunjeni znesek 1050 gl.

Dotični stavbinski podatki, namreč načrti, proračuni in pogoji so v navadnih uradnih urah na razgled v pisarni deželnega stavbinskega urada v Ljubljani in pri načelniku okrajno-cestnega odbora Kamniškega, gospodu Ivanu Levcu v Mengši. Ponudniki naj svoje ponudbe vsaj do 12. ure dopoldne

dné 16. novembra 1890. l.

izročé pri deželnem odboru kranjskem v Ljubljani.

Ponudbe morajo biti kolekovane in zapečatené z napisom na zavitku: „Ponudba za dovozno cesto“

Vsaki ponudbi se mora priložiti 5% jamčevina dotične zgoraj navedene cene, ali v gotovini ali pa v hranilničnih knjižicah. V ponudbi se mora vsak ponudnik izjaviti, da so mu znani zgoraj omejnjeni stavbinski podatki ter da se pogojem podvrže.

Ponudniki naj zapišejo razločno s številkami in z besedo, koliko odstotkov odjenjajo od jednotnih dražbenih cén ter naj ponudbi pristavijo kraj in dan, potem svoje bivališče, svoj posel in lastnoročni podpis krstnega in rodbinskega imena.

Deželni odbor si pridržuje pravico, izmej ponudnikov po svojem preudarku izbrati si podjetnika, ne gledé na to, koliko odstotkov kdo odjenja, ali pa tudi razpisati novo obravnavo. Oziralo se bode le na pismene, v razpisni dóbi došle ponudbe. Gledé varščine (kavcije) opozarjajo se ponudniki na pogoje.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani dne 5. novembra 1890.